

Interreg

Medfinansieras av
EUROPEISKA UNIONEN

Sverige – Norge

Studieresa Småland 7– 9 juli 2025

Syftet med resan var att hämta inspiration och kunskap från några handplockade, framgångsrika turismentreprenörer i trakterna kring Vimmerby och Mariannelund.

Målet är att med erfarenheterna från resan förädla och omsätta idéer i landsbygdsprojekt hemmavid.

Studieresan på temat småskalig och platsbunden landsbygdsturism genomfördes inom ramen för projekt Upplevelsenäring.

Projekt Upplevelsenäring i korthet

Studieresan kring natur-, måltids- och kulturupplevelser genomförs som en aktivitet inom projekt Upplevelsenäring. [Projekt Upplevelsenäring](#) handlar om samverkan mellan aktörer inom kultur, besöksnäring och kommun och syftar till stärkt attraktionskraft, platsutveckling och hållbarhet. Partners i projekt Upplevelsenäring är Lysekil kommun, Innovatum Science Center, Trollhättan Stad, Fredrikstad Kommune, Østfold Kunstnersenter och Visit Fredrikstad & Hvaler med delfinansiering av Interreg Sverige-Norge programmet samt Fyrbodals kommunalförbund.

Reseberättelse

-författad av Anja Praesto, intendent Tibro museum, kulturturismentreprenör

Dag 1 – Skiröbygden och Wallby säteri

Skiröbygden visade sig vara en smålandsk idyll med slingrande vägar, gårdar från olika epoker, betande djur och stilla, rofylld natur. Här checkade vi in på Wallby säteri, ett privatägt gårdshotell med anor från 1300-talet.

Corps de logi används idag främst som konferenslokal och erbjuder möten i elegant miljö. Ett fåtal övernattningsrum är inredda med känsla för historia, komfort – och elegans. Den huvudsakliga verksamheten bedrivs dock i den intilliggande restaurangdelen och tillhörande stugor.

Wallby ingår i det lokala samarbetet "Smålands Trädgård", där flera byar gått samman för att lyfta fram landskapets unika kvaliteter. Vd Magnus Nilsson berättade passionerat om lokalt mathantverk, gemensamma marknadsföringsstrategier och vikten av att erbjuda upplevelser året runt. Middagen serverades av Per Rosander, en lika engagerad kypare som vinkännare.

Innan middagen cyklade vi till Skirösjön för bastubad och simtur – där vi dessutom fick ett trevligt samtal med några semestrande belgare.

Dag 2 – Cykeltur med filmtema och besök i Filmbyn

Efter en frukost med allt man kan önska, går färden mot Mariannelund och vi gör ett snabbstopp på Gamla mejeriet i Karlstorp. Där driver Anki och Thomas vintagebutik, kafé och boende i en charmig miljö. De har tidigare haft verksamheter inom möbelrestaurering i Stockholm och arbetat inom byggnadsvård. Anki berättar inspirerande om hur de utvecklat platsen. Vi håller på att fastna i deras lilla obemannade matbod, men vi har en tid att passa!

Därefter beger vi oss till Astrid Lindgrens barndomslandskap för att, till att börja med, delta i en cykeltur till inspelningsplatserna till Emil i Lönneberga. Vi har inte lika tur med vädret, utan förföljs av ett stilla dagsregn. Det blir dock inte något utrymme att grämas över vädret för de båda entreprenörerna, Carina och Carina, bjuder på en enastående tur som med lätthet tar oss mellan de olika platserna.

Från början var rundturen avsedd för egen vandring, snygga skyltar med info om filmscenerna och karaktärerna finns uppsatta. Men Carina Eldåker och Carina Engqvist enades i en affärsidé som lyfter upplevelsen till en ny nivå. De tar alltså med besökaren på cykel i turer med olika upplägg. Stoppen inkluderar också besök hos Mariannelund karamellkokeri (med improviserat inspel av lokalpolisen), Gamla Mejeriet, ett stopp i skogen (lingonsmakning vid säsong), svalkande stopp med ölprovning (Åbro) och lunchpaus vid en brusande å. Hela tiden gör Carina och Carina intressanta inlägg om lokalhistorien, om entreprenörer längs vägen och andra händelser. Som en bonus är en i gruppen kafferostare (Tadah kafferosteri), och presenterar på allmän begäran sitt företag och dess produkter.

Sedan bar det av till gården Katthult (Gibbetyd) – inspelningsplatsen för Emils hem. Här bemannas gården under sommartid av medlemmar ur den ägarfamilj som ärvt fastigheten. Vi fick ett varmt mottagande av Lotta och Thomas Johansson och samtalade om deras relation till platsen.

Dagen avslutades på Fredensborgs herrgård i Vimmerby, en historisk anläggning som idag drivs av SJS – Svenska Järnvägsmännens semesterhemsförening. Här erbjuds konferens, golf, rekreation och logi. Husfrun Ann-Christin Nilsson berättade om verksamheten och dess förankring i området. Kvällens middag serverades i ett vackert tornrum – en både smakfull och minnesvärd avslutning.

Dag 3 – Astrid Lindgrens Näs (ALN) och vildmarksmiddag i Norra Kvill

Efter ett uppfriskande morgondopp i sjön intill Fredensborgs brygga och ännu en god frukost begav vi oss till Astrid Lindgrens Näs – en plats som berör. Utställningen om Astrid och hennes liv grep tag i oss alla. Särskilt hennes tidiga moderskap, kampen för sonen och det sociala engagemang som följde, ger djup åt bilden av henne som författare och människa.

Den guidade turen i barndomshemmet – med berättelsen om kärlekshistorien mellan Samuel August och Hanna – inspirerade flera att köpa boken *Samuel August från Sevedstorp och Hanna i Hult*. En eloge till guiden Anna Aspenskog som tog oss runt och berörde med sina berättelser.

Efter lunch på Näs mötte vi åter Carina och Carina, som denna gång tog oss med till Norra Kvill nationalpark. Här vandrade vi genom gammelskog, passerade granjättar och tallar flera hundra år gamla, och fick lära oss om skogens dynamik och förändring.

Tillbaka vid Näckön väntade kocken Ann Sellbrink från Låxbo Lantkök med ett fältkök. I små matlag spelade vi våra roller i kvällens middag över öppen eld: pannbröd, fårkött, sallad och potatispytt – allt av lokala råvaror.

När vi lämnade platsen kände vi alla att något betydelsefullt hade landat.

Reflektioner från deltagarna

Cia Säll, projektledare Upplevelsenäring, Lysekils kommun:

”Förutom den kunskapsinhämtning som en studieresa medför är de givande och levande diskussioner som alltid skapas inom gruppen och med aktörer så oerhört viktiga och sätter riktning i det fortsatta arbetet och kraft att våga agera i samverkan.

En av de stora vinsterna med att mötas på det här sättet, och att vara med i projekt med deltagare från olika verksamheter, platser och branscher, är att det ger nya perspektiv på den egna verkligheten. Mångfalden av erfarenheter och utifrånblicken är avgörande för innovation, utveckling och långsiktig bärkraft – på vårt område liksom på andra.

En annan av projektets viktiga insikter är att det är tillsammans som kulturlivet och besöksnäringen kan skapa riktigt stora värden, och då inte bara för besökare utan även för boende och samhälle. Och när det finns kunniga, engagerade och initiativrika guider som kan förmedla berättelser och hålla ihop koncept är grunden lagd för god småskalig, platsbunden landsbygdsturism.

Kontentan är att det vi kallar upplevelsenäring bygger på att olika verksamheter, aktörer, idéer och initiativ korsbefrukta. I detta samspel måste även det offentliga vara en aktiv del och skapa förutsättningar genom att sörja för den turistiska infrastrukturen.

Jag vill i detta sammanhang rikta ett stort och varmt tack till Anna Hegethorn som på ett milt och tydligt sätt lotsade oss genom landskapet. Anna hade med stor kompetens och fingertoppskänsla satt ihop ett mycket berikande program för denna studieresa utifrån sin rika erfarenhet som plats – och produktutvecklare.”

Lena Mossberg, seniorforskare Göteborgs universitet och Centrum för Turism:

”Vi har upplevt på plats och intervjuat olika entreprenörer om deras respektive verksamhet och samarbeten. Det som verkligen stack ut var hur en paketering av film och litteratur kan göras till olika målgrupper inom besöksnäringen. Att cykla runt på Emil i Lönnebergas filminspelningsplatser var väldigt unikt och gav en extraordinär hållbar upplevelse med många olika stopp med berättelser, smakprov på lokal mat och fin guidning. Lunchmackan kom från ett lokalt bageri där ett gott samarbete hade utvecklats. Likaså kom cyklarna från olika företag var med och sponsrade (cyklarna var reklampelare på ett diskret och snyggt sätt). Ett stopp var på ett karamellkokeri där vi fick smaka på olika sorters karameller och höra härliga historier. Stoppet var väl förberett.

En annan extraordinär upplevelse var vandring i Norra Kvills nationalpark. Det som stack ut var hur paketeringen var gjord med bra guidning på "lagom" nivå, även här smakprov på lokal mat som knöt ihop berättelser och gav fina sociala pauser. Efter vandringen var det utomhusmatlagning strax utanför nationalparksgränsen. Här hjälpte alla till och samtliga deltagare engagerades och coachades av en duktig utomhuskock som guideföretaget samarbetade med. Även här var lokala råvaror i fokus liksom samarbeten.

Studieresan inkluderade flera utställningar relaterade till Astrid Lindgren. Det var Filmbyn, Astrid Lindgrens Näs och Katthult. I den senare fick vi träffa en av ägarfamiljerna som vi drack kaffe med och kunde ställa en massa frågor till. I Astrid Lindgrens Näs fick vi en utomordentligt bra guidning i Astrids föräldrahem. Rätter som serverades i de två första var kopplade till Astrid Lindgrens böcker.

Det är inte förvånande att guidning betyder så mycket - det vet vi både från praktik och teori. Men det som stack ut var hur de hade sytt ihop en helhet i samtliga guidningar. Det var en helhet som många hjälpte till med och som byggde på goda samarbeten. Dessutom fanns maten med som en viktig pusselbit för att fånga helheten och för att stimulera våra sinnen. Inget lämnades till slumpen utan alla turer var väl förberedda och under kontroll. Sammantaget var det ett mycket gott värdskap hos samtliga verksamheter. Vi kände oss väldigt välkomna till Småland och till de platser vi besökte.”

Gunilla Davidsson, Kulturturism Turistrådet Västsverige:

”Studieresa - småskalig, platsbunden landsbygdsturism i Småland tema kultur med inriktning film & litteratur.

Företagandet med Astrid Lindgren som utgångspunkt

Småland är förärad med att vara området där Astrid Lindgren föddes och växte upp. Det litterära arvet från henne har utvecklats till Astrid Lindgrens Näs med Astrids barndomshem och parken Astrid Lindgrens Värld. Dessa två besöksmål ägs av Astrid Lindgren Aktiebolag/Förvaltning AB (Astrid Lindgrens barn och barnbarn) samt Vimmerby kommun med en mindre andel. Av dessa två anläggningar besökte vi Astrid Lindgrens Näs, destinationens tematiska epicentrum och heliga gral. Detta besöksmål är mer av ett kulturturistiskt besöksmål än parken Astrid Lindgrens Värld. Här finns en utställning om Astrids liv, en litterär utställning om kreativitet och Astrids barndomshem. Denna plats var mycket intressant att besöka och inspireras av, och vi fick information om hur verksamheten är organiserad och ta del av Astrids värderingar när det kommer till vad som är viktigt i livet, autenticitet, att göra sin röst hörd och att verka och vara utifrån själ och hjärta.

Astrid Lindgren har genom sina gärningar att lyfta Småland som plats där hennes berättelser tar liv i böcker och filmer, skapat förutsättningar för att andra entreprenörer ska kunna utveckla upplevelser. Vi besökte Filmbyn och Gården Katthult på riktigt och därtill upplevde vi guideföretaget Cykla i Filmlandskapet Småland Eldåker & Engqvist.

Företaget Filmbyn har tagit greppet om skapandet av Astrid Lindgrens filmer där kunskap om hur film skapas, interaktivitet och filmkulisser bidrar till roliga upplevelser och inblick i filmskapandet bakom de legendariska filmerna om Astrids olika karaktärer och berättelser.

Företaget Gården Katthult på riktigt är en levande miljö med djur och miljöer som är på riktigt dvs det är inga kulisser uppbyggda för att skapa Emil i

Lönnebergas hem. Här spelades Emil i Lönnebergafilmerna in under tre års tid. Nu är det ett besöksmål som ett familjeföretag med samma ägarfamilj sedan 1898.

Företaget Cykla i Filmlandskapet har tagit sig an att som guider cykla, vandra och busa runt besökare som får uppleva unika upplevelser på tema natur, kulturarv och lokala smaker. De har förädlat kulturarvet av Astrid Lindgrens litteratur och filmer och gör det på ett fantastiskt sätt där människans alla sinnen aktiveras. Deras upplevelser aktiverar barn såväl som vuxna. Genom att besökarna själva får ge av sin energi för att ta sig från plats till plats antingen genom att vandra eller cykla så är hela kroppen aktiverad och genom att dessutom erbjuda smakstopp där lokalproducerade smaker från Småland erbjuds så som hemost, kokt kringla och rökt korv så blir dessa upplevelser starka minnesmarkörer för besökare som gästar Småland.

Turistrådet Västsveriges arbete inom film och litteraturturism

Turistrådet Västsverige arbetar sedan pandemin med film som reseanledning i samverkan med Göteborgs Film Festival och gjorde det möjligt att trots restriktioner kunna resa och uppleva festivalen genom boendepaket på hotell med streamad filmfestival och room service på gästernas hotellrum. Turistrådet har även ett samarbete med Film i Väst, Skandinavians främsta samproducent av långfilm, sedan 2022. En reflektion är att Västsverige och Småland är Sveriges två främsta filmregionen baserat på två helt olika utgångspunkter. Småland utifrån film baserat på Astrid Lindgrens litteratur och Västsverige utifrån den samtida filmkulturen och filmskapandet. Mycket film spelas in i Västsverige och Trollhättan där Film i Väst har sitt säte kallar sig Trollywood och i Alingsås så säger man att man inte bara är en kaféstad utan även en filmstad.

Turistrådet Västsverige arbetar med litteratur som reseanledning sedan något år tillbaka och lyfter då framförallt Camilla Läckberg och Nordic Noir. Detta tar uttryck i kommunikation där platser som förekommer i deckare lyfts i kombination med olika boenden, restauranger och kaféer. En kampanj för den norska marknaden gjordes på tema Påskekrim påskan 2025. Det finns stor potential i att lyfta litteratur med lokal koppling i säsong när det finns kapacitet att ta emot fler gäster och Turistrådet har därför erbjudit företag i Västsverige möjligheten att gå utbildning i högläsning då detta är ett relativt enkelt sätt att skapa boendepaket. Ett tankeexempel är ett boendepaket i Fjällbacka med högläsning ur Camilla Läckbergs böcker ihop med en Bloody Mary-drink, blodig biff till middag, vandring i miljöer som utspelar sig i hennes böcker och övernattnig.

Fler reflektioner och utvecklingstankar

- Skulle Västsverige formera sig och vilja utveckla samtida film som reseanledning så finns här stor potential då Film i Väst har sitt säte här och att verksamheten producerar cirka 30 långfilmer varje år, varav flera har sina inspelningsmiljöer i regionen.
- Det finns potential till att skapa ett besöksmål som gör det möjligt att uppleva filmskapandet och film som media i en anläggning – ett filmens hus.
- Det finns potential att förädla Trollywood – Trollhättan som en filmdestination.
- Det finns potential att skapa utställningar, guidningar till fots, cykel och med buss till olika besöksmål där man kan ta del av alla de inspelningsplatser för olika filmproduktioner så som exempelvis filmen Min pappa Marianne, filmerna om riddaren Arn och Lassemajas detektivbyrå med flera med inspiration av företaget Cykla i Filmlandskapet.

- Carina & Carina, de två entreprenörerna som driver företaget Cykla i filmlandskapet är två eldsjälar som med hjärta och värme utvecklar, håller ihop produkter/upplevelser vilket även ger ringar på vattnet för de företag som de kopplar till sina upplevelser. Ett exempel är kaffet till lunchmackan som levereras av ett lokalt rosteri med namnet Tadah Kafferosteri AB som synliggörs och marknadsförs av Carina och Carina under turen. De agerar som levande reklampelare som på ett smakfullt sätt berättar om alla sina samarbetspartners. Otroligt inspirerande hur de med kreativitet och lekfullhet arbetar med samarbetspartners är otroligt inspirerande.
- Kanske film som reseanledning är ett tema för en förstudie inom projektet Upplevelsenäring? Det kan ge förutsättningar för ökad attraktionskraft, tillväxt och hållbarhet i upplevelsenäringen i Västsverige.
- En otroligt inspirerande resa som skapat lust och energi till att arbeta vidare med de befintliga satsningarna inom tema film och litteratur men som även skapat en hel del tankar om platsutveckling.

//sammanställning av Cia Säll, Projekt Upplevelsenäring, Lysekils kommun

e-post: cia.sall@lysekil.se

mobil: 0790-60 91 40

Bild från Astrid Lindgren-utställningen på Näs i Vimmerby